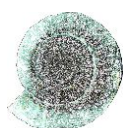

Korsnäs 2022

Poikelin tuulivoimapuistohankkeen
arkeologinen inventointi

Jaana Itäpalo 6.7.2024

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIA*PALVELU*

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologisen inventoinnin Korsnäsissä Poikelin tuulivoimapuiston suunnittelualueella ja puistoon liittyvällä kahdella vaihtoehtoisella kaapelireitillä. Hankealue sijaitsee Korsnäsien keskustasta n. 1 km itään. Sen pinta-ala on n. 1000 hehtaaria ja sille suunnitellaan 8 tuulivoimalaa. Maastoinventoinnin suoritti FM Jaana Itäpalo 23.5-30.5.2022 ja 15.7.2022. Työn tilaaja on FCG Finnish Consulting Group Oy.

Hankealueelta ei tunnettu ennen inventointia arkeologisia kohteita. Lähimpänä hankealuetta sijaitsevat tunnetut kohteet ovat tervahautoja. Maakaapelireitistä n. 90 m pohjoiseen tunnettiin Väktarin historialliseen aikaan ajoittuva viljelyröykkiö (Museoviraston muinaisjäännösrekisteritunnus 280010004). Hieman etäämmällä hankealueesta sijaitsee kaksi rautakautista kohdetta: noin 3 km länteen esiroomalaiselle ajalle ajoittuva Orrmoan pyyntitukikohta ja n. 3 km lounaaseen Trofastbackenin asuinpaikka.

Inventoinnissa huomioitiin kuusi uutta kohdetta, joista kahdessa on viljelyyn liittyviä jäänteitä, kolme ovat mahdollisia kylänpaikkoja ja yhdessä on lähihistoriaan ajoittuvia kellareiden pohjia. Viljelyjäänteiden tulkinta arkeologiseksi kohteiksi on osin tulkinnanvaraista, suurin osa niistä ajoittuu lähihistoriaan. Kylänpaikkojen tulkinta arkeologiseksi kohteiksi jäi myös avoimeksi. Kohteen 6 kellareiden jäänteet eivät ikänsä puolesta ole arkeologisia kohteita.

Tuulivoimapuiston hankealueella etäisyys arkeologisista kohteista lähimpiin voimaloihin on vähintään n. 200 m. Voimaloiden ja kaapelireitin sijoittamisella inventoinnin pohjana olleiden suunnitelmien mukaan ei olisi suoraa vaikutusta arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Sisällysluettelo

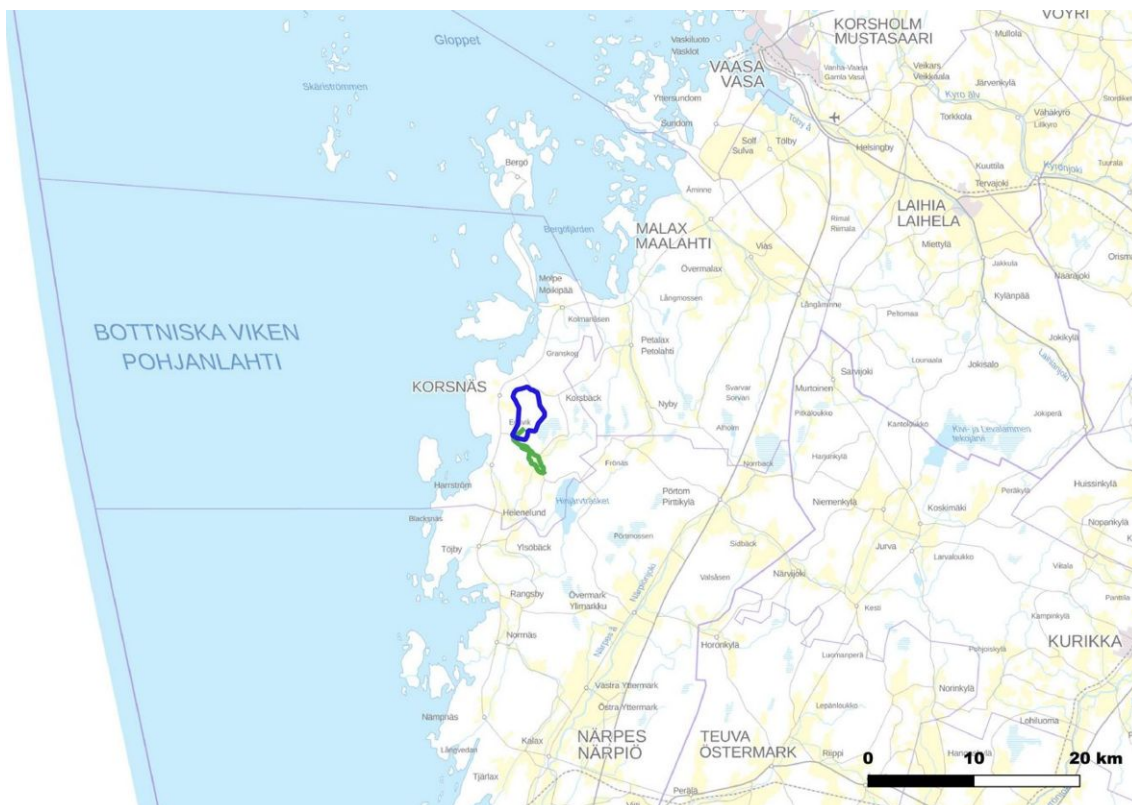
S.

1. Perustiedot.....	3
2. Lähtökohdat ja menetelmät.....	3
2.1 Tutkimushistoria.....	5
2.2 Menetelmä.....	5
3. Maisema, topografia ja geologia.....	5
4. Alueen maankäytön historiaa	11
5. Tulokset	16
6. Kohdelista.....	16
7. Yleiskartta.....	17
8. Kohdetiedot.....	18
9. Aineistoluettelo.....	33

1. Perustiedot

Selvitysalue:	Poikelin tuulivoimapuiston suunnittelualue n. 1000 ha, kaapelireitit hankealueen ulkopuolella n. 10 km
Tilaaja:	FCG Finnish Consulting Group Oy
Laji:	osainventointi
Kenttätyöaika:	23.5-30.5. ja 15.7.2022, yht. 4 päivää
Karttanumerot:	TM35-lehtijako (mk 1:20000) P3134R
Korkeus:	n. 4 – 17,50 m mpy
Koordinaattijärjestelmä:	ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto
Aiemmat löydöt:	-
Inventointilöydöt:	-
Aiemmat tutkimukset:	1984 Pekka Honkanen, inventointi, Väktar. 2003 Pentti Rislä, tarkastus, Väktar.

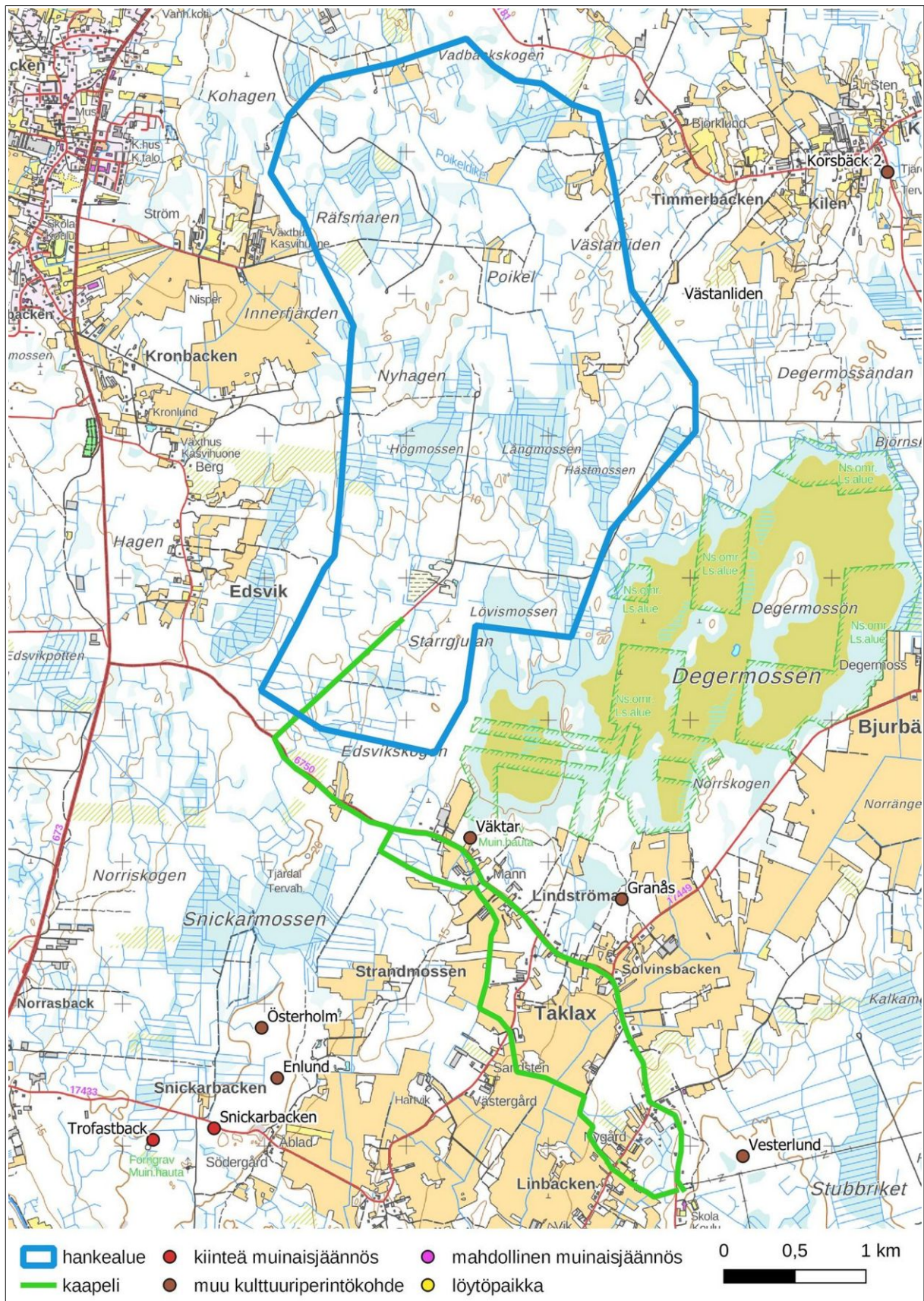

Tuulivoimapuiston suunnittelualueen ja kaapelireittien sijainti. Taustakartta Mml 8/2023.

2. Lähtökohdat ja menetelmät

Liittyen Poikelin tuulivoimapuiston suunnittelutyöhön tehtiin yhtenä taustaselvityksenä arkeologinen inventointi keväällä ja kesällä 2022. Hankealue sijaitsee Korsnäsins taajamasta n. 1 km itään. Sen pohjoisosassa on tehty arkeologista inventointia aiemmassa tuulivoimapuistohankkeessa vuonna 2012 ja vuonna 2014 hankealueen keski- ja eteläosassa, jonka jälkeen suunnitelmat ovat muuttuneet. Nyt inventoinnin kohteena oleva hankealueen laajuus on n. 1000 hehtaaria. Kaksi vaihtoehtoista kaapelireittiä kulkevat hankealueen eteläosan reunalta n. 4,9 km ja 5,3 km kaakkoon Taklaxin kylään. Tuulivoimapuiston suunnittelualueelta eikä kaapelireittien välittömästä läheisyydestä tunnettu arkeologisia kohteita ennen inventointia. Pohjoisemmasta kaapelireitistä n. 90 m koilliseen tunnettiin Väktarin historialliseen aikaan ajoittuva viljelyröykkiö (Museoviraston muinaisjäännösrekisteritunnus 280010004).

Hankealue on tasaista rämettä ja loivasti kumpuilevaa metsämaata. Alueella on joitakin peltoja. Kaapelireitit kulkevat Taklaxintien reunalla ja pelloilla sekä pienemmiltä osin metsässä.

Kohdealueet suhteessa tunnettuihin arkeologisiin kohteisiin. Kohteet Museoviraston rekisteriportaalin mukaan (luettu 24.5.2024). Taustakartta 8/2023 Mml.

2.1 Tutkimushistoria

Arkistotietojen mukaan Korsnäsissä ei ole tehty kuntainventointia. Vuonna 1984 tehtiin pikainventointi, jolloin parin päivän maastoinventointi kohdistui tunnetuille merkittävimmille kohteille ja joillekin paikallisten asukkaiden tuntemille kohteille (Pekka Honkanen). Vuonna 1985 tehtiin täydennysinventointi (Tapio Seger, Museovirasto). Vuonna 2003 tarkastettiin Väktarin kohde (Pentti Rislä, Pohjanmaan museo), joka oli löytynyt vuoden 1984 inventoinnissa. Tuulivoimapuiston pohjoisosassa on tehty arkeologista inventointia aiemmin vuonna 2012 ja vuonna 2014 sen keski- ja eteläosassa. Myös vuoden 2013 Korsnäsin ja Närpiön Pirttikylän välille suunnitellun voimalinjan 110 kV inventointi kohdistui hankealueen pohjois- ja keskiosaan (Jaana Itäpalo, Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu).

2.2 Menetelmä

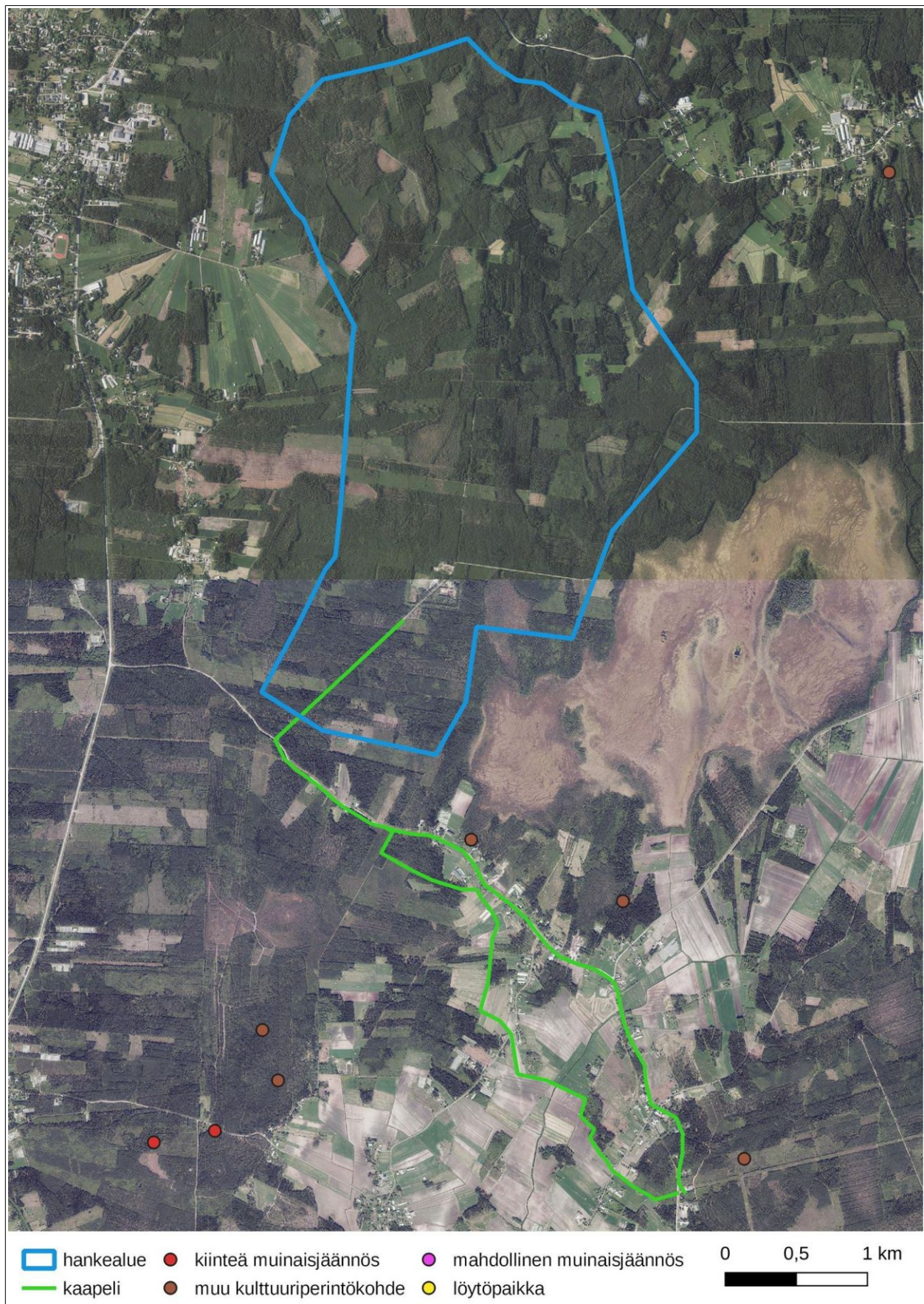
Maastoinventointi perustui alueella ja lähistöllä tehtyjen aiempien arkeologisten selvitysten tuloksiin, maaperäkarttoihin, ortokuvaan, korkeusmalliin, korkeusprofiiliin, laserkeilausaineistoon ja Museoviraston arkeologisista kohteista ylläpitämään digitaaliseen tietokantaan. Kirjallisuuden, arkistoaineiston ja historiallisten karttojen avulla selvitettiin alueen maankäytön historiaa. Kenttätömenetelmät olivat kajoamattomia käsikairalla tehtyjä koepistoja lukuun ottamatta. Tavoite oli käydä läpi muuttuvan maankäytön alueet ja niiden lähistöllä potentiaaliset maastot sekä historiallisten karttojen perusteella paikannetut mahdolliset arkeologiset kohteet. Inventoinnissa huomioitiin 1900-luvun alkupuolta vanhemmat kohteet. Paikkatietohallintaan käytettiin QGIS 3.16 -ohjelmaa lidar-aineiston käsittelyssä ja terrain-analyyseissä.

Osa tuulivoimapuiston suunnittelualueesta on inventoitu vuosina 2012 ja 2014, ja niiltä osin inventointi tehtiin kevyemmin. Lähinnä maastoinventointia päivitettiin voimalapaikoilla ja entisen Poikeljärven läheisyydessä ja sen eteläpuolella sekä hankealueen eteläosassa.

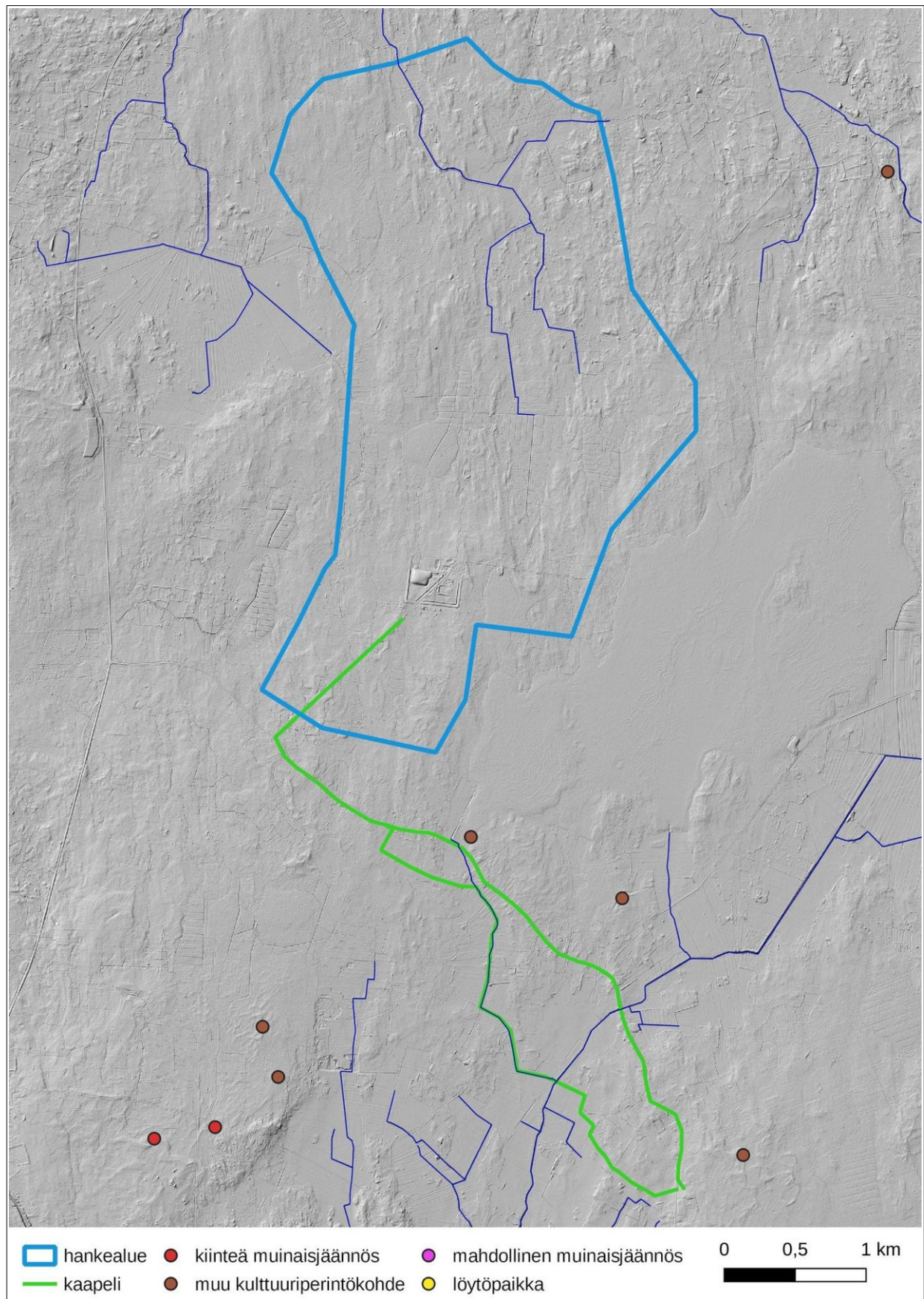
3. Maisema, topografia ja geologia

Tuulivoimapuiston hankealue on loivasti kumpuilevaa ja tasaista talousmetsämaata, se on myös monin paikoin soistunutta. Keskiosa on suureksi osaksi rämettä. Korkeus on n. 5-17,5 m mpy. Korkeimmat alueet ovat alueen eteläosassa. Metsät ovat lähinnä nuoripuustoisia. Maaperä on turvemaiden ulkopuolella moreenia. Muokkaamattomia maanpintoja ei ilmeisesti juurikaan ole lukuun ottamatta rämeiden ojittamattomia osia. Pohjois- ja keskiosassa on joitakin peltoja. Alueen pohjoisosassa on ollut pieni Poikeljärvi, joka on laskettu ja joka on nykyisin peltoa ja metsää. Hankealueen kaakkoispuolella sijaitsee laaja Degermossen. Myös hankealueen ja Korsnäsin taajaman välissä on sijainnut kaksi vesistöä eli Byfjärden ja Innerfjärden. Molemmat vesistöt on laskettu. Byfjärden on nykyisin metsää ja eteläisempi Innerfjärden edelleen lähinnä peltoa (ks. isoja-kokartat s. 13 ja 15).

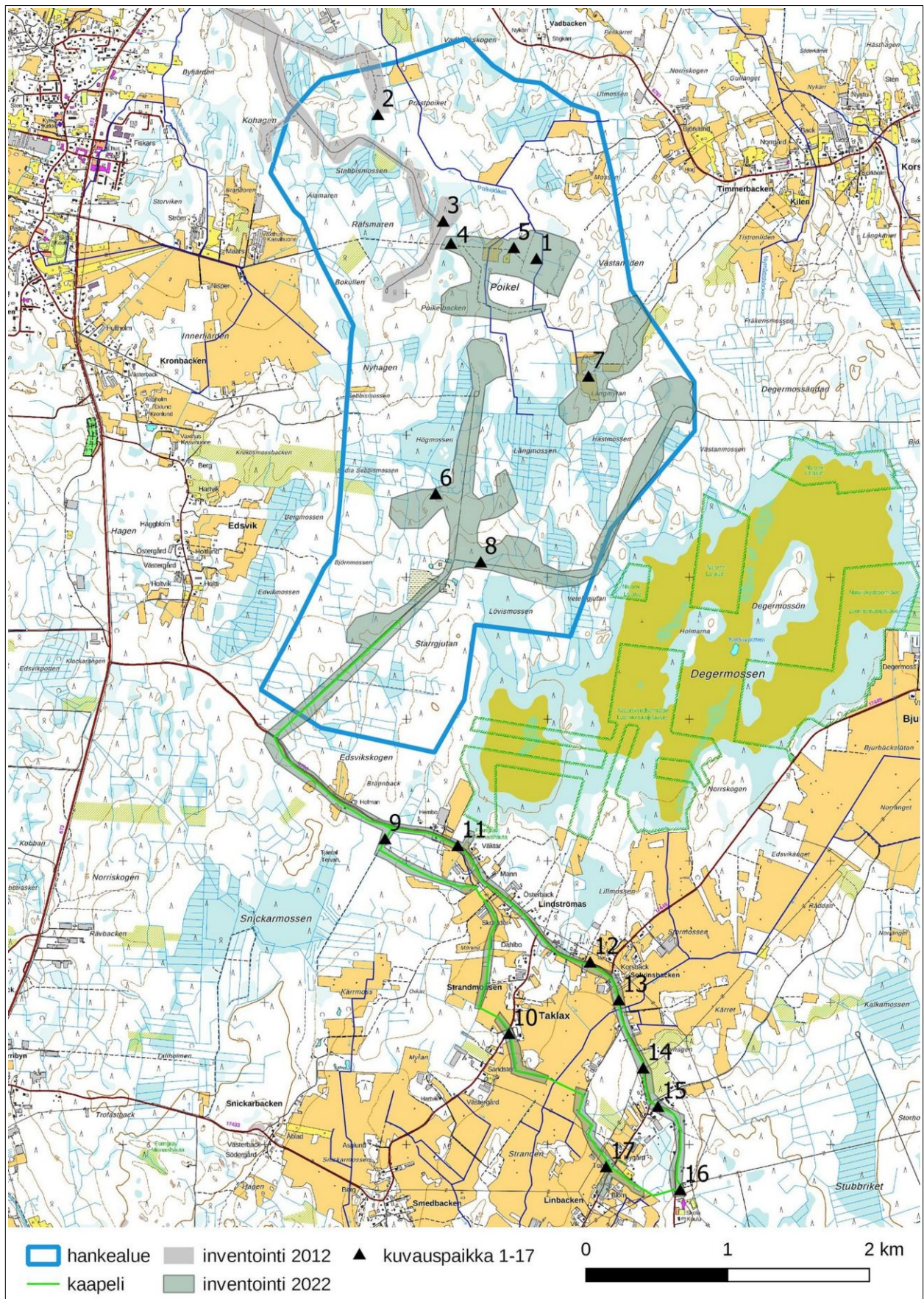
Kaapelireitit kulkevat hankealueen eteläreunalta Taklaxin kylään. Itäinen reitti kulkee kyläasutuksen läpi Taklaxintien reunalla ja läntinen reitti melkein kokonaan tasaisilla pelloilla sekä pieneltä osin pohjoisessa ja kaakossa metsässä. Korkeampia kumpuja tai mäkiä ei sijoitu kaapelireitille myöskään Taklaxintien varrella. Korkeimmat alueet ovat n. 17,50 m mpy. Kaapelireittien eteläpuolella Norrträsketin alueella on sijainnut järvi, Taklaxträsket, joka on nykyisin peltoa.

Hankealue ja kaapelireitit ortokuvalla sekä arkeologiset kohteet. Tausta-aineistot Mml 5/2022 ja https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto. Arkeologiset kohteet: Museoviraston rekisteriportaali (luettu 24.5.2024).

Hankealue ja voimalapaikat vasten laserkeilausaineistoon perustuvaa vinovalovarjoste 2 m DEM. Virtavedet merkitty sinisenä viivana. Tausta-aineistot Mml 5/2022 ja https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto.

Inventoidut alueet ja kuvauspaikat 1-17 (kuva 1 on kansikuva). Taustakartta Mml 5/2022.

2-3. Voimalapaikat hankealueen pohjoisosassa ja Poikeldiketin eteläpuolella, kuvat koilliseen.

4. Metsätie Poikeliin, itään.

5. Peltoaita kohteessa 1. Poikel (alakohde 3), länteen.

6. Metsätie Högmossenin eteläpuolella, länteen.

7. Pelto Långmyranissa, etelään.

8. Metsätie Degermossenin länsipuolella, itään.

9. Kaapelireitti metsätien varrella, etelään.

10. Kaapelireitti pelto-ojan vierellä, luoteeseen.

11. Kaapelireitti Väktarin kohdalla, etelään.

12. Kaapelireitti Taklaxintien varrella, luoteeseen.

13. Latomaisema Korsbäckin eteläpuolella, itään.

14. Kaapelireitti entisen sahan itäpuolella, länteen.

15. Taklaxin entinen meijeri, kaakkoon.

16-17. Hylätty rakennus Taklaxin koulun pohjoispuolella, lounaaseen. Oikealla kuvassa kaapelireitti Nygårdin länsipuolella, luoteeseen.

4. Alueen maankäytön historiaa

Kohdealue sijaitsee n. 4 – 17,50 m mpy, joka vastaa aikaa rautakaudelta keskiajalle n. 500-1400 A.D. Hankealueelta ei tunnettu ennen inventointia esihistoriallisia kohteita. Noin 3 kilometrin etäisyydellä hankealueesta sijaitsee kaksi rautakautista kohdetta: noin 3 km länteen Orrmoan ja n. 3 km lounaaseen Trofastback. Trofastbackenilla on kaksi asumuksen pohjaa ja paikalla on tunnistettu mahdollisesti myös röykkiöitä. Kaivauksissa on löydetty Morby-typin keramiikkaa, joka on radiohiiliajoitettu varhaismetallikautiseksi. Orrmoassa on kivikkoon raivattuja pyyntiasumusten pohjia ja rakkakuoppia, paikalta mainitaan myös mahdollinen jatulintarha. C14-ajoitus on esiroomalaiselle ajalle. Kaivauslöydöt ovat keramiikka, palanut luu (lähinnä hyljettä) sekä raudanpalanen.

Kohdealueelle ei näyttäisi syntyneen suojaavaa saaristoa tai sopivia kallio- ja kivikkoluotoja, joilla Pohjanmaan rannikolta tunnetut rautakautiset pyyntileirit tavallisesti sijaitsivat. Kohdealueella on tietenkin voinut olla muunkin tyyppisiä jakson asuinpaikkoja, joihin ei liity maanpinnalla näkyviä rakenteita.

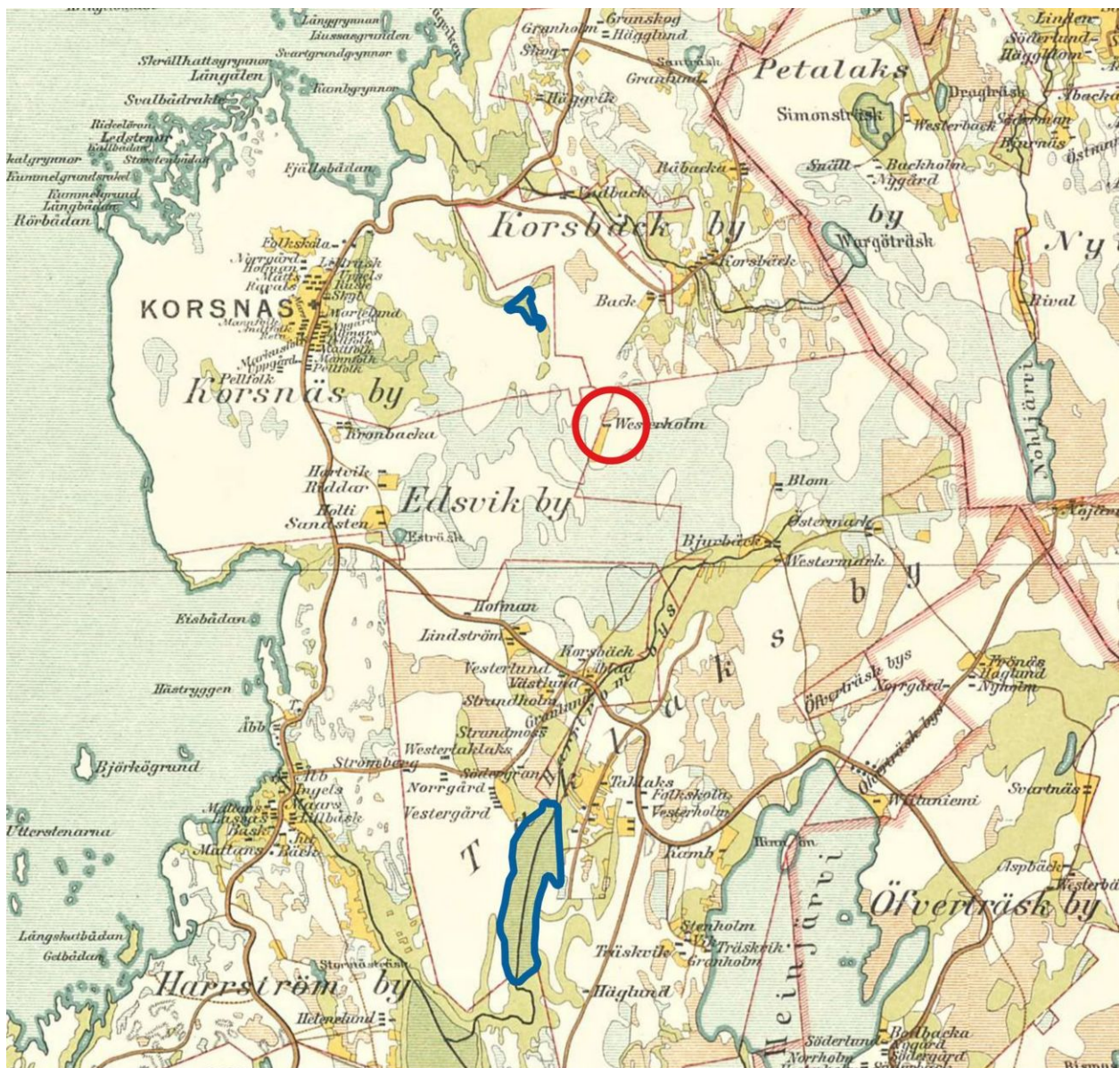
Lähimpänä puistoa sijaitsevat tunnetut historiallisen ajan kohteet ovat tervahautoja. Maakaapelireitistä n. 90 m pohjoiseen tunnettiin Väktarin historialliseen aikaan ajoittuva viljelyröykkiö (Museoviraston muinaisjäännösrekisteritunnus 280010004).

Hankealueen tuntumassa, heti sen itäpuolella on sijainnut Björnskogsin uudisasutus. Se on merkitty 1780-luvun isojakokartalle sekä Westerholm-nimisenä 1840-luvun pitäjänkartalle ja vielä vuoden 1913 taloudelliselle kartalle (ks. kartat sivuilla 12 ja 14). Vanhimmalle peruskartalle lasketusta Poikeljärvestä etelään virtaavan Poikeldiketin lähistölle on merkitty kaksi karjamajaa. Niitä ei ole merkitty 1700-luvun isojakokartalle, 1840-lu-

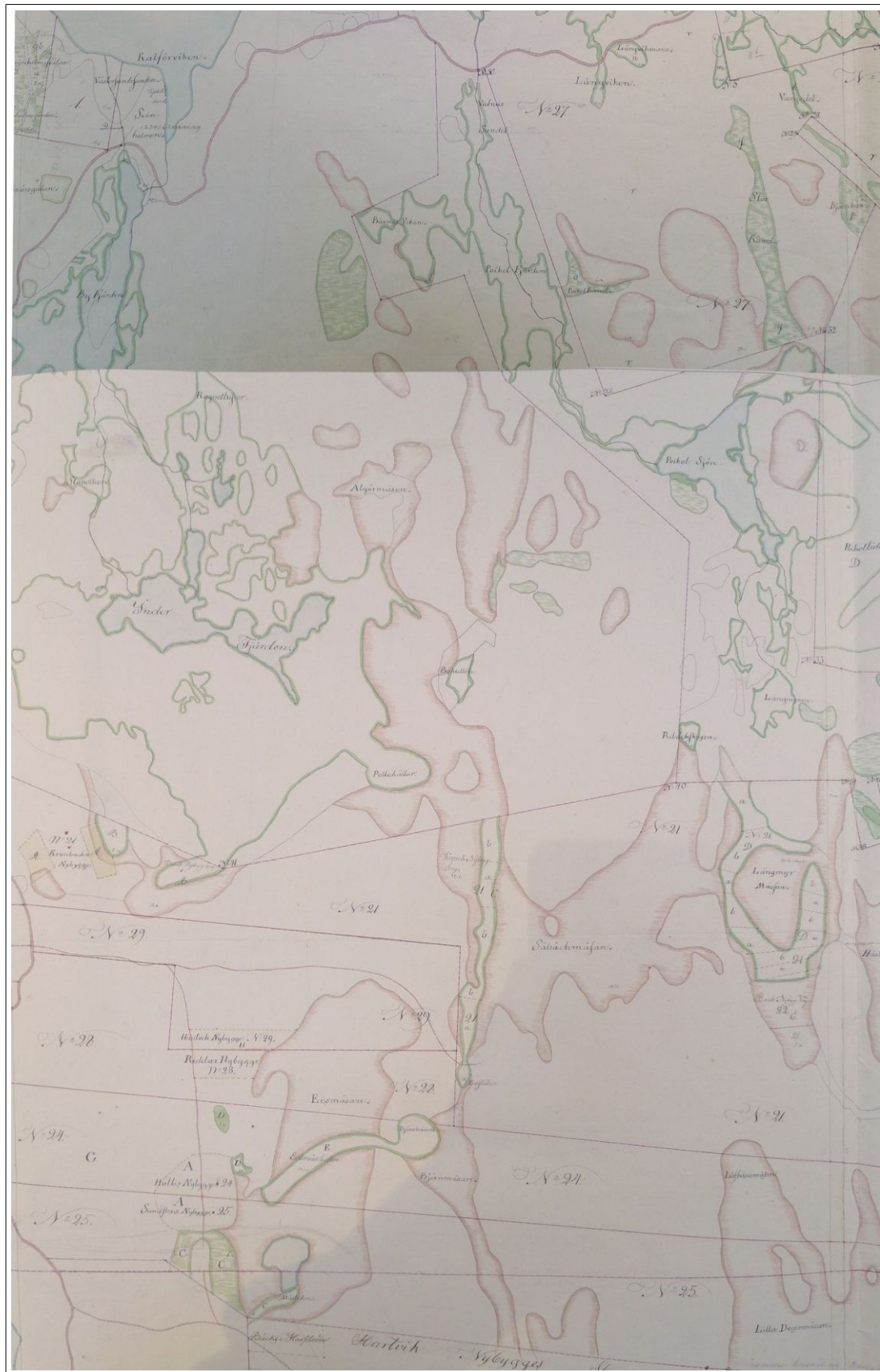
vun pitäjänkartalle tai esimerkiksi vuoden 1913 taloudelliselle kartalle, mutta on hyvin todennäköistä, että karjamajoja on ollut alueella viimeistään 1900-luvun alkupuolella. Viljely on jatkunut nykyaikaan saakka, ja nuorempia poiskäytöstä jääneitä peltokuvioita havaittiinkin vuosien 2012 ja 2014 inventoinneissa. Lasketun Poikeljärven alueella on nykyisin pelto ja talousmetsää. Myös hankealueen länsipuolella oli vielä 1800-luvulla kaksi järveä (ks. isojakokartat s. 13 ja 15).

Uudistushakemiston mukaan Taklaxin kylään oli perustettu ennen isoajakoa mm. Åblandin, Westerlundin ja Taklaxin talot. Niiden aluetta kuvaavia isojakokarttoja tai 1800-lukua vanhempia pienimittakaavaisia karttoja ei löytynyt, joten ensimmäisten talojen paikkojen tarkempi asemointi nykyiselle maastokartalle ei ollut mahdollista. 1840-luvun pitäjänkartalle mainitut talot on merkitty (ks. kohteiden 4 ja 7 pitäjänkartat). Niistä Åbland ja Westerlund sijoittuvat ihan kaapelireitin tuntumaan. Kaapelireittien eteläpuolella nykyisen Norrträsketin peltoalueelle sijaitsi Taklaxträsket, jonka koillispuolelle Taklaxin talo on merkitty ja sitä etelämmäksi järven läheisyyteen ainakin neljä muuta taloa.

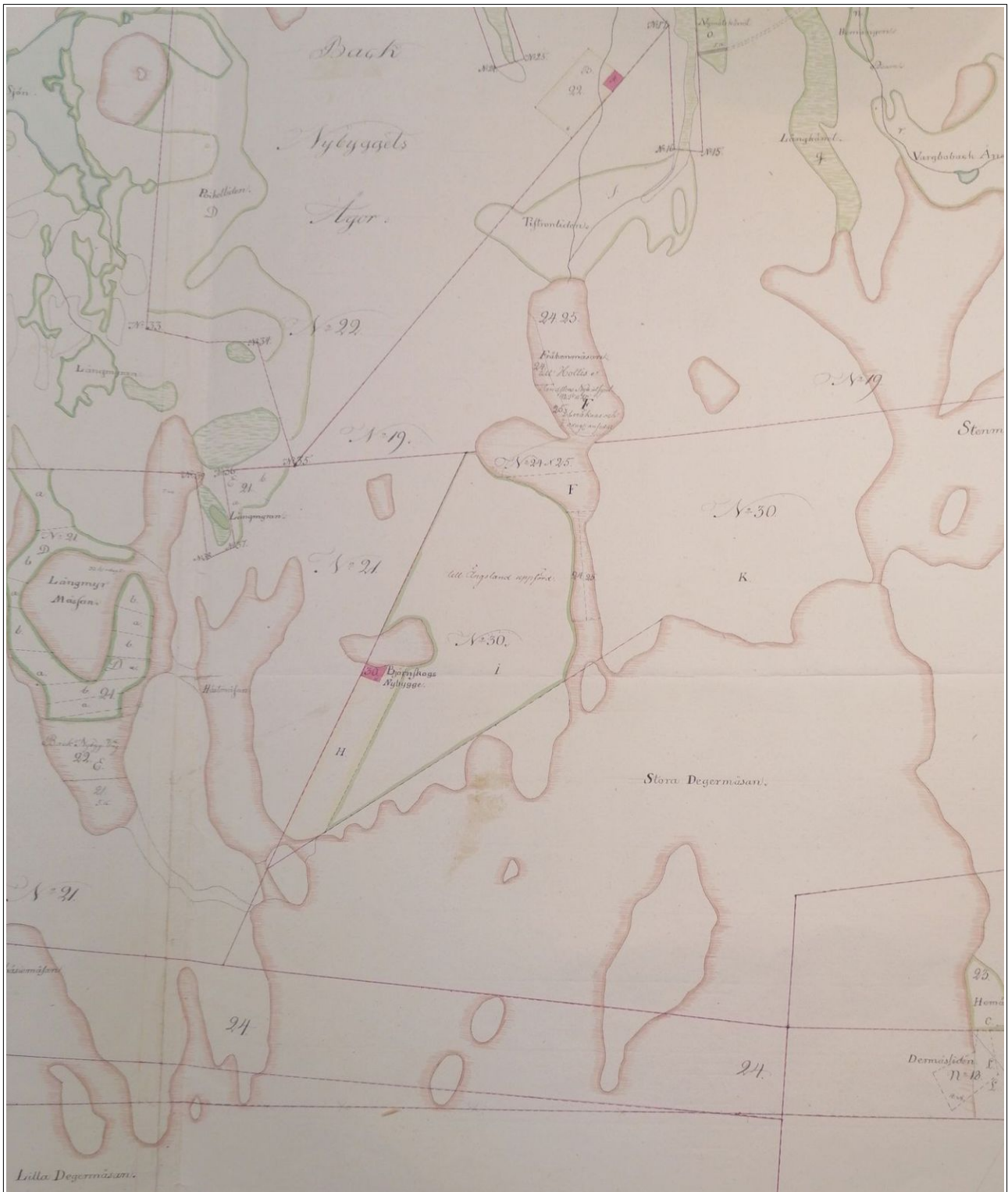
Topografian ja historiallisten karttojen perusteella kaapelireittien tuntumasta saattoi olettaa löytyvän ainakin viljelysjäänteitä. Alueella on voinut olla myös torppia tai muuta asutusta, joita ei ole merkitty vanhoille kartoille.

Korsnäsin ja Maalahden seutua vuoden 1913 taloudellisella kartalla. Lasketut Poikeljärvi ja Taklaxträsket rajattu sinisellä. Itäpuolella hankealueen tuntumassa sijainnut Westerholm eli aiempi Björnskogsin asutus ympäröity. Kartta: Kansallisarkisto, Maanmittauslaitos.

Korsnäs ja Edsvikin kylää vuosina 1758 ja 1760 mitatulla ja vuonna 1830 renovoidulla isojakokartalla. Sil-
loinen Poikeljärvi kartan yläosassa oikealla. Hankealueen ja nykyisen Korsnäs taajaman välissä oli "Byfjär-
den" ja "Inder Fjärden". Kartta: Kansallisarkisto, Maanmittaushallitus, E40i:23/1-11 Korsnäs.

Degermossenin luoteispuolella sijaitsi viimeistään 1780-luvulla Björnskogsin uudisasutus, myöhemmillä kartoilla tilan nimi on Westerholm. Kansallisarkisto, Maanmittaushallitus, E40i:23/1-11 Korsnäs.

Korsnäs in kirkonkylää ja sen itäpuolista aluetta vuonna 1757 mitatulla ja vuonna 1830 renovoidulla isojako-kartalla. Kylän alueelle on merkitty kaksi isompaa järveä eli Byfjärden ja "Inder Fjärden". Kansallisarkisto, Maanmittaushallitus, E40i:22/1-11 Korsnäs.

5. Tulokset

Inventoinnissa löytyi kaksi uutta arkeologista muuta kulttuuriperintökohdetta, joissa on viljelyyn liittyviä jään- teitä. Kolme mahdollista muuta kulttuuriperintökohdetta ovat kyläpaikkoja. Kohteen 6 kellarikuopat ajoittune- vat lähihistoriaan, ja niitä ei luokiteltu arkeologisiksi kohteiksi. Viljelyjäänteet löytyivät tuulivoimapuiston han- kealueelta. Sille on merkitty vuoden 1970 peruskartalle karjamajoja, tätä vanhemmilla kartoilla ei ole merkin- töjä karjamajoista. Viljely on jatkunut alueella lähihistoriaan ja nykyaikaan saakka. Jotkut röykkiöt ja kiviaidat vaikuttavat silmämääräisesti vanhemmilta, ja niiden ikä voi olla noin 100 vuotta tai ylikin, suurin osa havai- tuista rakenteista on kuitenkin selvästi nuorempia.

Etäisyys arkeologisista kohteista lähimpiin voimaloihin on vähimmillään n. 200 m. Voimaloiden ja kaapelirei- tin sijoittamisella inventoinnin pohjana olleiden suunnitelmien mukaan ei olisi suoraa vaikutusta arkeologi- seen kulttuuriperintöön.

Inventoinnissa ei löytynyt esihistoriallisia kohteita. Voi kuitenkin hyvinkin olla, että alueella on ollut esihisto- riallista toimintaa, mutta josta ei ole jäänyt tunnistettavia merkkejä maastoon. Myös voimakas metsänkäsitte- ly vaikuttaa kohteiden säilyneisyyteen.

Lestijärvi, 6.7.2024

Jaana Itäpalo

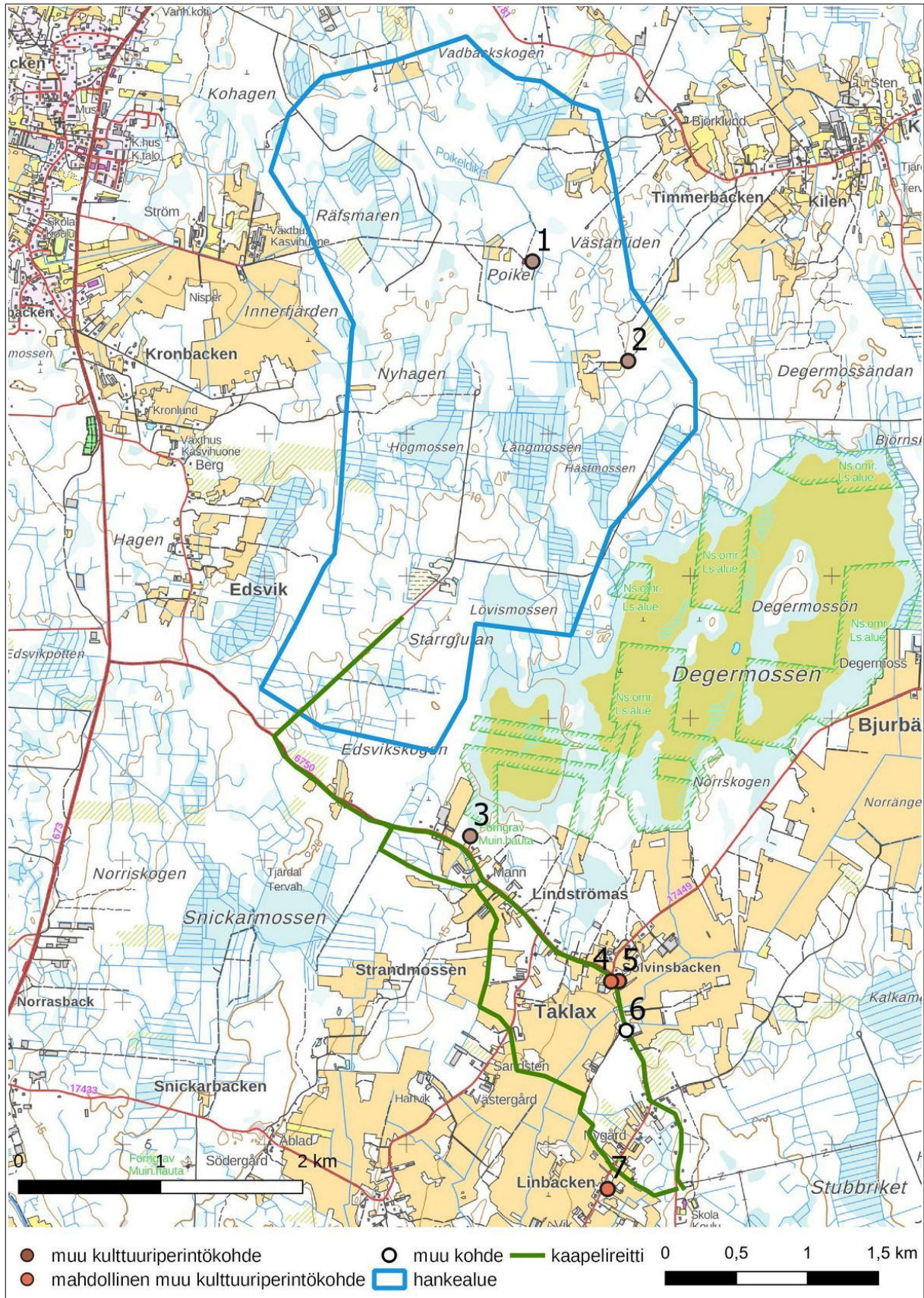
6. Kohdelista

Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm.	status
1. Poikel	18	Työ- ja valmistuspaikat/viljelyröykkiöt Kivirakenteet/kiviaidat	historiallinen/ moderni	10	KP/m
2. Långmyran	21	Kivirakenteet/kiviaidat	historiallinen	1	KP
3. Väktar	22	Työ- ja valmistuspaikat/viljelyröykkiöt	historiallinen	1	KP
4. Westerlund (Västlund)	24	Asuinpaikat/kyläpaikat	historiallinen	1	KP ?
5. Åbland	26	Asuinpaikat/kyläpaikat	historiallinen	1	KP ?
6. Taklaxvägen	28	Työ- ja valmistuspaikat/kellarit	moderni	2	m
7. Taklaks	29	Asuinpaikat/kyläpaikat	historiallinen	1	KP ?

Status: MJ muinaisjäänös, KP muu kulttuuriperintökohde, m muu kohde.

7. Yleiskartta

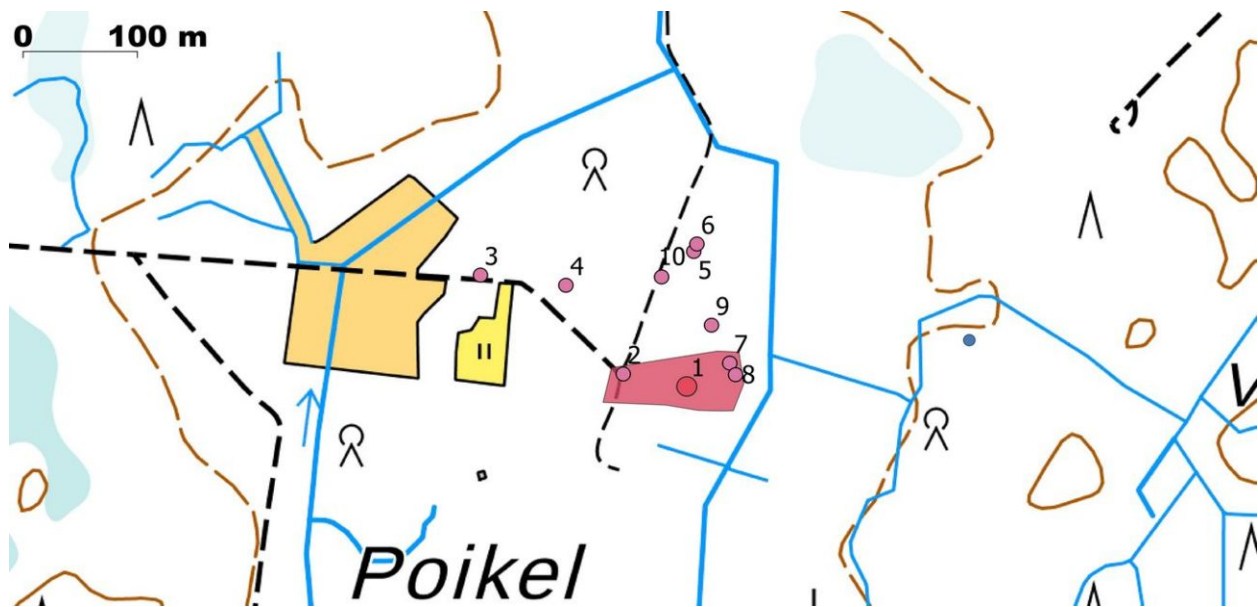

8. Kohdetiedot

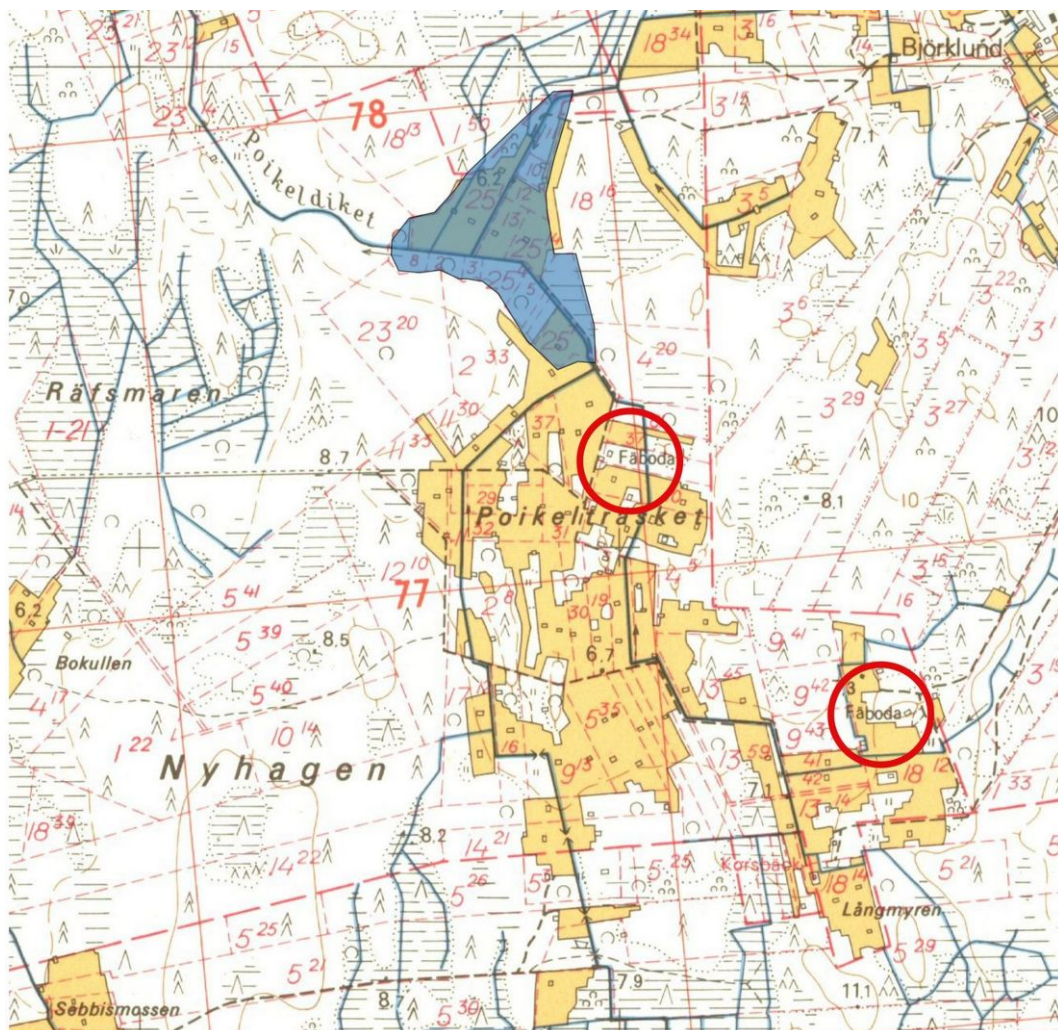
1. Poikel			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P3134R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde/muu kohde	Vanha yleislehtijako	1242 05
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat/kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6974212 I: 206889
Tyyppin tarkenne	viljelyröykkiöt/kiviaidat	N2000	Z n. 5,5-7 m
Ajoitus	historiallinen/moderni	Koordinaattiselite	Alakohde 1, viljelyröykkiö
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Korsnäsin itäpuolella Kronbackenin ja Timmerbackenin välisellä metsäalueella. Lasketun Poikeljärven eteläpuolella Poikelträsketissä on laajasti metsittyneitä peltoja sekä yksi pieni nykyinen pelto. Alueella kasvoi kuusivaltaista metsää, paikoin varttunutta kuusimetsää. Alueen korkokuva on tasaista. Vuoden 1970 peruskartalle Poikelträsketiin on merkitty karjamaja "Fäboda", peltoja ja niittylatoja. Varsinaista karjamajan tai karjamajojen tarkempaa sijaintia peruskartan merkintä ei osoita. Vuosina 1758 ja 1760 mitatulle ja vuonna 1830 re-novoidulle isojakokartalle silloisen järven länsiosan eteläpuolella on merkitty yksi niitty. 1840-luvun pitäjäkartalla järven ranta on laajasti luonnonniittyä, järveen virranneen puron varsi oli ilmeisesti miltei kokonaan luonnonniittyä. Karjamajoja ei ole merkitty vanhemmille 1700-1800-lukujen kartoille. Alueella havaittiin eri ikäisiä viljelysjäänteitä. Nykyisestä pellostä n. 180 m itään on nykyisen metsätien molemmin puolin kiviaitaa n. 10 metrin matkalla, aita on enimmillään n. 1 m korkea ja n. 2 m leveä. Aitojen ja sen itäpuolella olevan pystyssä olevan ladon välissä on n. 25-30 m läpimitaltaan oleva viljelyröykkiörykelmä tai niiden muodostamaa röykkiötä, jonka korkeus on enimmillään n. 1 m. Pystyssä olevan ladon vieressä on kivistä koostuva ladon perustus, jonka päällä on vielä lahonneita hirsiiä. Peltoaitojen ja peltoröykkiöiden alueella ja ympärillä kasvoi myös varttuneita kuusipuita. Edellisten pohjoispuolella on entisellä peltoalueella yksi pystyssä oleva lato (alakohde 10), ainakin yksi ladon perustus (alakohde 9) ja joitakin epämääräisiä röykkiöitä (alakohteet 5-6). Myös nykyisen peltoalueen ja sen itäpuolelle merkityn entisen pellon välissä metsätien reunassa on kiviaitaa (alakohde 3) ja siitä n. 50-60 m itään metsässä joitakin peltoaitojen pätkiä ja raivausröykkiöitä (alakohde 4). Suurin osa havaituista jäänteistä ovat selvästi syntyneet lähihistoriassa ja ne sijaitsevat vuoden 1970 peruskartalle merkittyjen peltöjen kohdilla ja reunoilla. Vanhimiksi arvioitiin nykyisestä pellostä n. 180-270 m itään sijaitseva viljelyröykkiörykelmä (alakohde 1) pystyssä olevan ladon (alakohde 8) ympärillä ja niiden länsipuolella metsätien molemmin puolin sijaitsevat kiviaidat (alakohde 2), joille tehtiin aluerajaus. Molempien päälle on kasattu isoja kiviä myös lähihistoriassa. Aluerajauksen sisään jää ainakin yksi nuorempi jäännös eli ladon perustus. Kaikkien jäänteiden pintakasvillisuus on lähinnä sammalta, joidenkin päällä kasvaa myös varttuneita kuusia.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kohderajauksen mukaan. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 200 m.		

Alakohteet, koordinaatit

tyyppi,C,100	laji,C,100	x,N,11,3	y,N,11,3	alanro,C,100
peltoaita	muu kohde	206708,119	6974312,765	3
peltoaita	muu kohde	206782,950	6974303,598	4
peltoaita	KP	206833,182	6974223,627	2
ladon perustus	muu kohde	206926,463	6974233,421	7
viljelyröykkiö	KP	206888,799	6974212,376	1
lato	muu kohde	206931,552	6974222,994	8
ladon perustus	muu kohde	206910,461	6974267,621	9
lato	muu kohde	206866,762	6974311,098	10
viljelyröykkiö	muu kohde	206894,928	6974334,106	5
viljelyröykkiö	muu kohde	206897,682	6974340,802	6

Poikel, kohderajaus ja kohteet kartalla. Taustakartta Mml 5/2022.

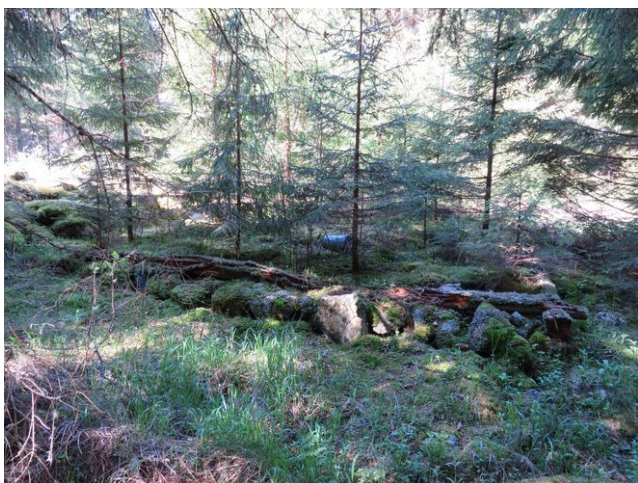
Yksityiskohta vuoden 1970 peruskartasta. Muinaisen Poikeljärven likimääräinen alue merkitty sinisenä. Poikelträsketiin ja sen kaakkoispuolelle on merkitty karjamajat, laajasti peltoja ja lukuisa määrä latoja. Kartta: Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu, <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>.

Viljelyröykkiötä paikalla olevan ladon ympärillä (alakohde 1), kuvat länteen ja luoteeseen.

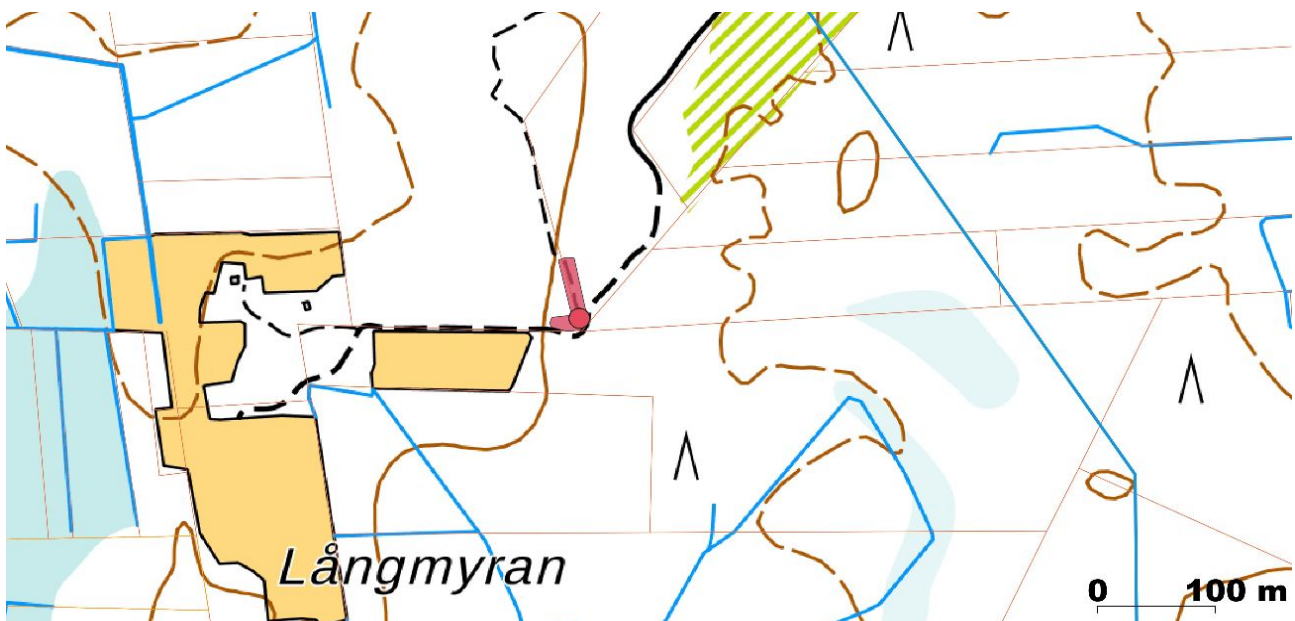
Kiviaitaa metsätien molemmin puolin (alakohde 2), kuvat kaakkoon ja pohjoiseen.

Pystyssä olevan ladon (alakohde 8) pohjoispuolella oli kivistä koostuvan ladon perustuksen päällä lahonneita hirssiä, ja mm. peltiämpäri sekä lapio, kuva länteen (alakohde 7). Oikealla kuvassa pohjoisempi ladon perustus (alakohde 9), kuva pohjoiseen.

2. Långmyran

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P3134R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	1242 05
Tyyppi	kivirakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6973512 I: 207563
Tyypin tarkenne	kiviaidat	N2000	Z n. 10 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	gps-mittaus
Aiemmat tutkimukset		Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus
Kuvaus: Degermossenin luoteispuolella entisestä Poikeljärvestä n. 1,2 km kaakkoon. Långmyran-nimiselle peltoalueelle johtavan metsätien varrella. Kivikkoineen kangas oli avohakkuun ja metsäaurauksen jäljeltä puuton. Vuoden 1970 peruskartalle alueella on merkitty karjamaja "Fäboda", peltoja ja niittylatoja (ks. peruskartta kohteen 1. Poikel kuvauksessa). Varsinaista karjamajan tai karjamajojen tarkempaa sijaintia peruskartan merkintä ei osoita. Vanhemmille kartoille alueelle ei ole merkitty karjamajaa tai peltoja. Heti metsätien pohjoispuolella on enimmillään n. 3 m leveä ja enimmillään n. 1 m korkea kiviaita, joka jatkuu pohjoiseen n. 60 m ja länteen metsätien reunalla n. 25 m. Aita on päältä tasainen ja sen sivut ovat suorat. Aita on käsin ladottu. Juuri aidan kohdalle ei ole merkitty peltoa vanhimmalle vuoden 1970 peruskartalle, mutta kohdalle ei ole merkitty peltoa myöskään tätä vanhemmille kartoille. Arvioitiin, että kyseessä saattaa olla modernia viljelyä vanhempi peltoaita, mihin sen rakennekin viittaa. Kohde sijaitsee vanhalla kylän rajalla ja nykyisellä tilarajalla.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Kohderajauksen mukaan. Etäisyys lähimpään voimalapaikkaan on n. 250 m.		

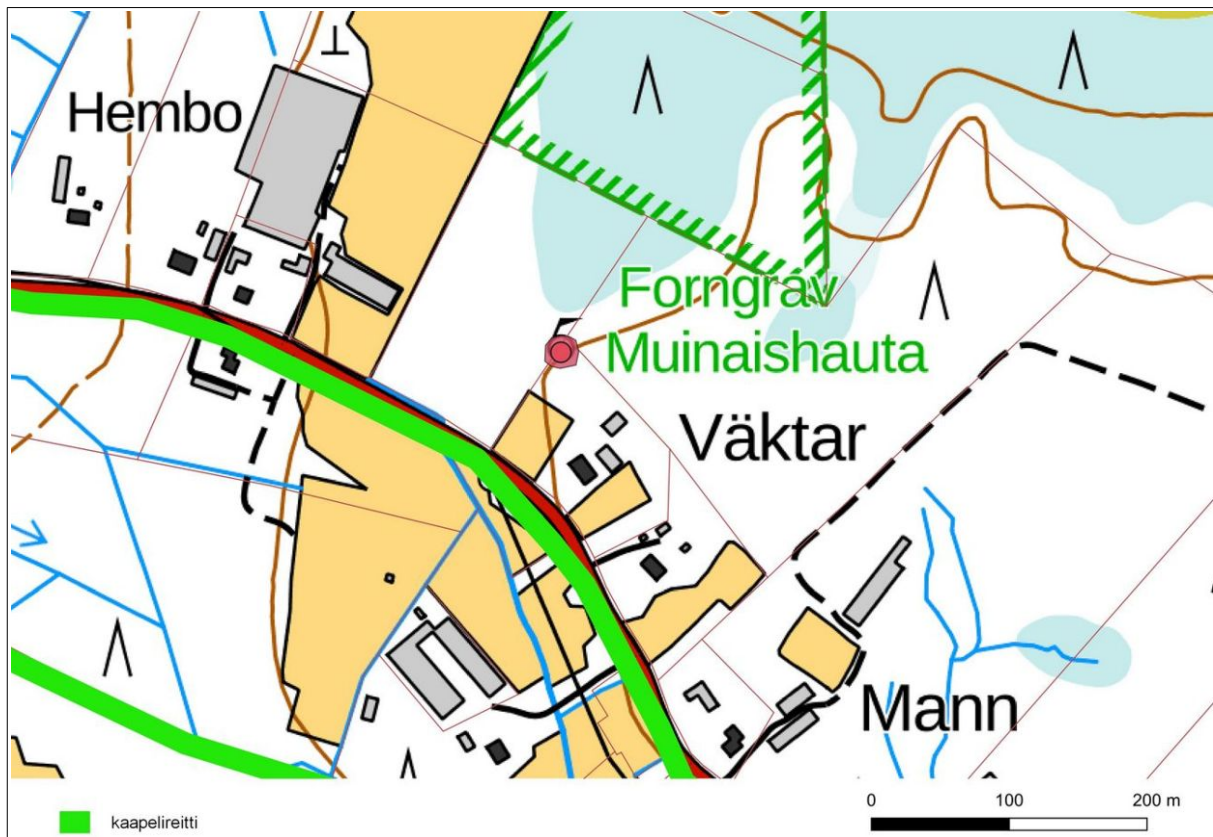
Långmyran, kohdekoordinaatit ja kohderajaus, kartalla myös tilarajat. Tausta-aineistot Mml 5/2022 ja 6/2024.

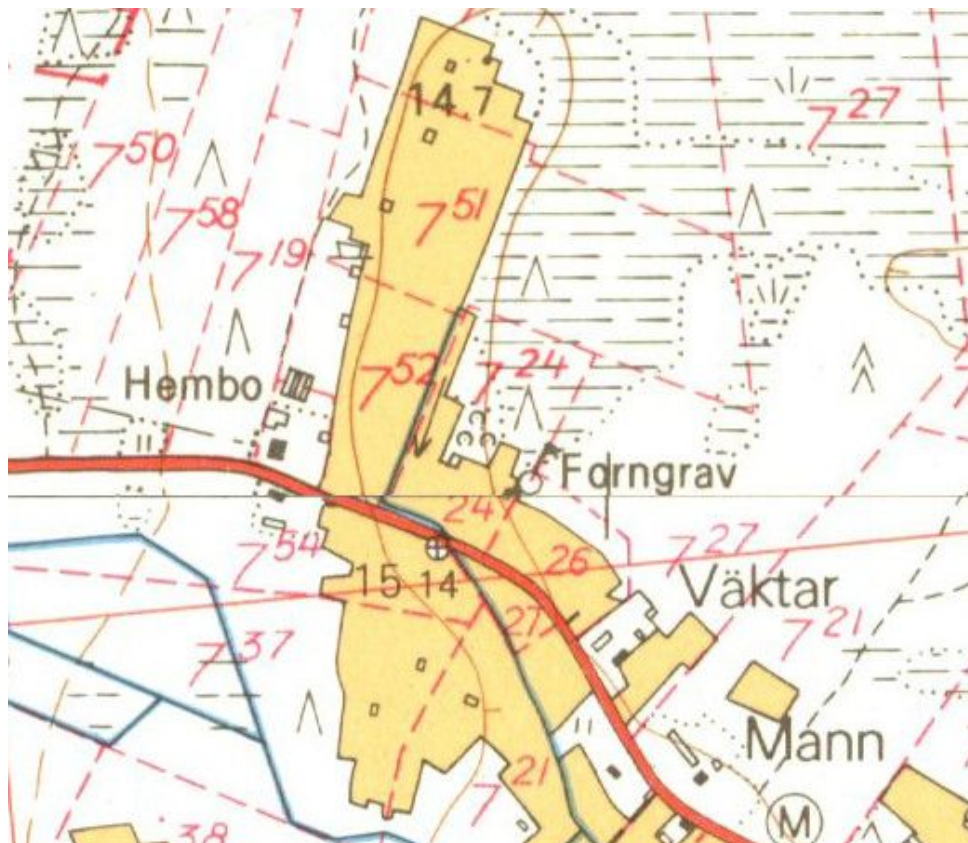
Kiviaita kuvattu länteen ja pohjoisluoteeseen.

3. Väktar

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P3134R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	1242 05
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6970169 I: 206450
Tyypin tarkenne	viljelyröykkiöt	N2000	Z n. 15 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Aiempi tieto
Aiemmat tutkimukset	1984 Pekka Honkanen, inventointi 2003 Pentti Rislä, tarkastus	Inventointimenetelmät	pintahavainnointi
Kuvaus: Rekisteriportaali: Taklaxvägenin pohjoispuolella tilarajalla noin 90 metriä tiestä ja n. 30 m nykyisestä pellostä pohjoiseen. Metsäsaarekkeessa on röykkiö, jonka läpimitta noin 15 m. Vuonna 2003 röykkiön pinnalla havaittiin pellostä tuotua kiveä, jonka arveltiin olevan todennäköisesti kokonaan viljelyksistä raivattua kiveä. Kohde on merkitty peruskartalle muinaisjäänösmerkillä. 2022: Kohde oli ennallaan. Kivien pintaa peittää jäkälät ja sammaleet, ympärillä kasvaa tiheää puustoa. Röykkiön kiviä on koottu kehämäisesti. Vuoden 1970 peruskartan mukaan pellot ylsivät ihan röykkiön eteläpuolelle, myös länsipuolella oli peltoja. Röykkiö on merkitty nykyiselle maastokartalle muinaishautana.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	Aiemman kohderajauksen mukaan. Etäisyys Taklaxintien eteläpuolella kulkevaan kaapelireittiin on n. 85 m.		

Väktar, kohdekoordinaatit ja kohderajaus, kartalle merkitty myös tilarajat. Tausta-aineistot Mml 5/2022 ja 6/2024.

Väktarin röykkiö on merkitty vuoden 1970 peruskartalle muinaishaudaksi. Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu, <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>.

Röykkiö kuvattu etelälounaaseen. Röykkiössä on havaittavissa kehämäisesti ladottuja kiviä.

4. Westerlund (Västlund)

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P3134R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde ?	Vanha yleislehtijako	1242 04
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6969146 I: 207443
Tyypin tarkenne	kylänpaikat	N2000	Z n. 12,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Paikannus 1840-luvun pitäjänkartan mukaan
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	pintahavainnointi
Kuvaus: Västlundin talo sijaitsee Taklaxin kylän läpi kulkevan tien länsipuolella ja Taklaxvägenin ja Bjurbäckvägenin risteyksen eteläpuolella. Tila sijaitsee peltojen keskellä hieman ympäristöstään kohoavan niemekkeen länsilaidalla, mistä maasto laskee loivasti länteen ja etelään. Paikalla on tiilinen päärakennus ja pihapiirissä talousrakennuksia, piha on nurmena. Westerlund eli nykyinen Västlund mainitaan uudistushakemistossa Taklaxin kylän talona numero 5. Tila on merkitty 1840-luvun pitäjänkartalle Västlund-nimisenä ja "Västerlund" siitä n. 200 m luoteeseen. Aluetta kuvaavaa 1700-luvun isojakokarttaa ei löytynyt, joten vanhinta talon sijaintia ei voitu varmistaa eikä kohderajausta tehdä. Pitäjänkartan merkintöjen perusteella vanhimman talon paikan voi kuitenkin olettaa todennäköisimmin sijainneen nykyisen Västlundin paikkeilla.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	-. Kaapelireitti kulkee Taklaxvägenin länsireunalla ja Västlundin pihapiirin koillis-itäreunalla.		

Westerlund (Västlund). Tausta-aineistot Mml 5/2022.

Västlundin tilan rakennuksia kuvattu kaakkoon.

Westerlund (Västlund) rajattu likimääräisesti pitäjänkartalle, sen oikealla puolella Åblandin talotontti. Kartta Kansallisarkisto I a Pitäjänkartasto, Korsnäs 1242 04.

5. Åbland			
Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P3134R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde ?	Vanha yleislehtijako	1242 04
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6969149 I: 207498
Tyyppin tarkenne	kyläpaikat	N2000	Z n. 12,50 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Paikannus 1840-luvun pitäjänkartan mukaan
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	pintahavainnointi
Kuvaus: Åblandin talo sijaitsee Taklaxin kylän läpi kulkevan tien itäpuolella ja Taklaxvägenin ja Bjurbäckvägenin risteyksen eteläpuolella. Tila sijaitsee hieman ympäristöstään kohoavalla niemekkeellä, mistä maasto laskee pelloille itään ja etelään. Paikalla on tiilinen päärakennus ja useaosainen lautavuorattu talousrakennus. Piha on tasaista nurmikko. Åbland mainitaan uudistushakemistossa Taklaxin kylän talonumerona 6. Åbland on merkitty 1840-luvun pitäjänkartalle (ks. pitäjänkartta kohteen 4 kuvauksessa). Aluetta kuvaavaa 1700-luvun isojakokarttaa ei löytynyt, joten vanhinta talon sijaintia ei voitu varmistaa eikä kohderajasta tehdä.			
Ehdotus suojavyöhykkeeksi:	-. Kaapelireitti kulkee tien toisella puolella Taklaxvägenin länsireunalla.		

Åbland. Tausta-aineistot Mml 5/2022.

Åblandin pihaa kaakkoon.

6. Taklaxvägen

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P3134R
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	1242 04
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6968802 I: 207549 P: 6968777 I: 207551
Tyypin tarkenne	kellarit	N2000	Z n. 12,00 m
Ajoitus	moderni	Koordinaattiselite	Pohjoisempi kellari, alanro 1
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi, kairaus

Kuvaus: Taklaxvägenin varrella ja tien länsipuolella Solvinsbackenista n. 400 m etelään. Tasaisella maapohjalla metsikössä on 25 metrin etäisyydellä toisistaan kaksi kellarin pohjaa, joiden läpimitta on reunavallien reunoista mitattuna n. 4-4,5 m ja syvyys n. 0,6-0,8 m, reunavalleilla on korkeutta n. 0,4 m. Jäänteet ovat pintakasvillisuuden peittämiä ja niiden päällä kasvaa myös puustoa. Todennäköisesti kellarit liittyvät eteläpuolisen talon viljelyyn. 1840-luvun pitäjänkartalle paikalle on merkitty pieni peltotilkku ja sen eteläpuolelle isompi pelto, joka on merkitty myös vuosien 1970 ja 1990 peruskartoille. Noin 150-250 metrin etäisyydellä pohjois-länsipuolella virtasi aiemmin Bjurbäcken etelään Taklaxträsketiin – puro on nykyään peltojen läpi virtaava suoristettu oja ja Taklaxträsket on laskettu.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: -. Kaapelireitti kulkee n. 5-10 metrin etäisyydellä Taklaxvägenin länsireunalla.

Taklaxvägen. Tausta-aineistot Mml 5/2022.

Eteläisempi kellari luoteeseen, reunavallia etualalla.

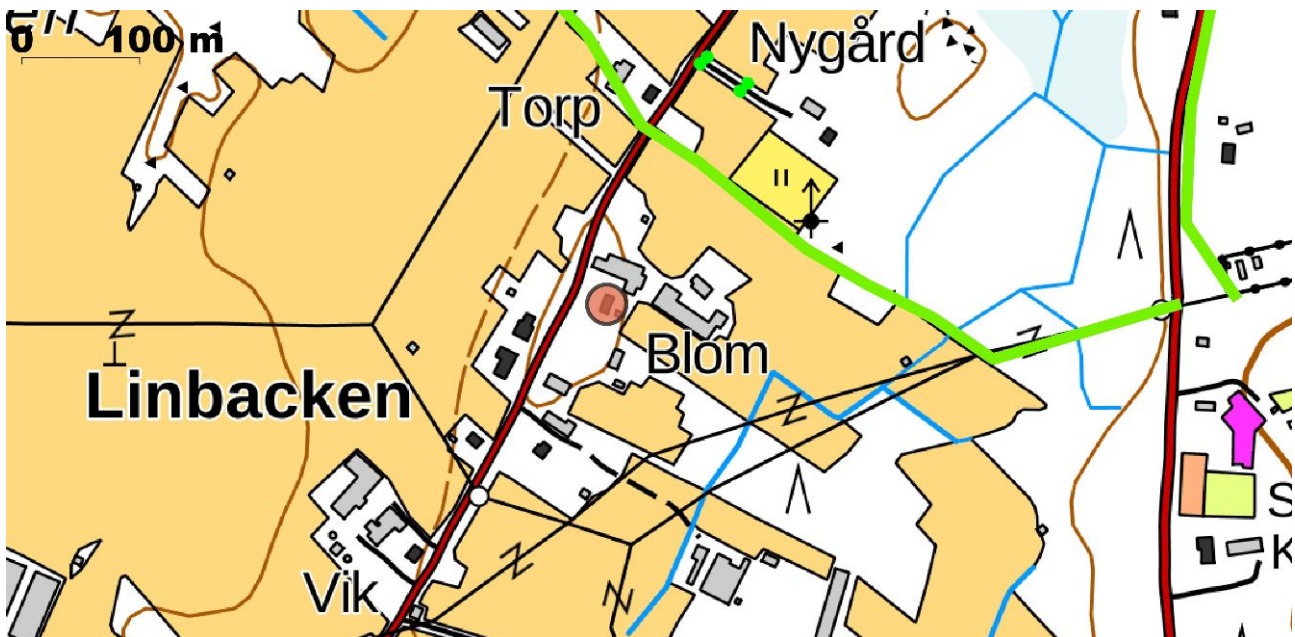
Pohjoisempi kellari länteen.

7. Taklaks

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	P3134R
Laji	Muu kulttuuriperintökohde ?	Vanha yleislehtijako	1242 04
Tyyppi	Asuinpaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 6967686 I: 207418
Tyyppin tarkenne	kylänpaikat	N2000	Z n. 15 m
Ajoitus	historiallinen	Koordinaattiselite	Paikannus 1840-luvun pitäjänkartan mukaan
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	pintahavainnointi

Kuvaus: Taklaks mainitaan uudistushakemistossa Taklaxin kylän talonumerona 2. Taklaks eli nykyisellä maastokartalla Blom sijaitsee Linbackvägenin varrella tasaisten peltojen keskellä kylätien itäpuolella. Alueen 1700-luvun isojakokarttaa ei löytynyt, joten vanhinta talon sijaintia ei voitu varmistaa eikä kohderajausta tehdä. Käytettävissä olevien vanhojen karttojen perusteella vanhinta talon paikkaa ei voi asemoida tarkemmin nykyiselle karttapohjalle. 1840-luvun pitäjänkartalle Taklaks on merkitty kuitenkin nykyisen Blomin paikkeille. Blomin pihapiirissä on asuinrakennuksen lisäksi lautavuorattuja vanhoja talousrakennuksia. Noin 30 m etelään viereisellä tilalla on pystyssä oleva vanha 2-kerroksinen talo. On myös mahdollista, että ensimmäinen Taklaks on sijainnut tämän viereisen tilan alueella.

Ehdotus suojavyöhykkeeksi: -. Kaapelireitti kulkee n. 150 metrin etäisyydellä pohjoispuolella.

Taklaks. Tausta-aineistot Mml 5/2022.

Blomin pihaa kaakkoon.

Blomin eteläpuolisella tilalla sijaitseva vanha talo.

Vuoden 1802 ja vuonna 1845 täydennetyllä tiluskartalle on merkitty viljelykset ja muita maastotietoja, mutta ei taloja, nykyisen Linbackvägenin varrella sijaitsevat kuitenkin jo useita tiloja. Taklaksin talon likimääräinen sijainti ympyrän kohdalla. Peltoalueet rajautuivat lännessä silloiseen Taklaxträsketiin. Kartta Kansallisarkisto: 40a:14/1-2 Taklax; Karta öfver Taklax N:o 2 och Kronoholms nybygges ägor (1802-1802).

Taklaxträsket ja sen koillispuolella sijainneet tilat 1840-luvun pitäjänkartalla. Kartta: Kansallisarkisto Ia Pitäjänkartasto (1749-1917), Korsnäs 1242 04.

9. Aineistoluettelo

Arkistoaineisto:

Kansallisarkisto: Maanmittaushallituksen uudistusarkisto, isojakokartat Korsnäs E40i:23/1-11, Korsnäs; N:o 1-19, karta öfver skogsmarken, jämte några nybygges ägor med delningsbeskrifning. 1760-1794.

E40i:22/1-11 Korsnäs; N:o 1-19, karta öfver äng med delningsbeskrifning. 1778-1858.

40a:14/1-2 Korsnäs, Taklax; Karta öfver Taklaks N:o 2 och Kronoholms nybygges ägor (1802-1802).

Maanmittaushallitus, Suomen taloudelliset kartat, Lehti VII:2. 1913.

Ia Pitäjänkartasto (1749-1917), Korsnäs 1242 04 ja 1242 05.

Digitaalinen aineisto

Kansallisarkisto, Astia – Kansallisarkiston asiointipalvelu, <https://astia.narc.fi/uusiastia/index.html>.

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>.

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>.
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>.

Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, <https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>.

https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto.

Kirjallisuus

Korsnäs historia. 1981.